

atim+



**HLÁSÍME
Z PORTUGALSKA:**

LESSONS LEARNED!



Připraveno
ve spolupráci
s redakcí:





Plukovník gšt. Ing. Jaroslav Jirů, MSc.

AKVIZICE, EVIDENCE, MODERNIZACE...

Agentura logistiky se podílí na logistickém zabezpečení celého resortu Ministerstva obrany (MO) při plnění úkolů výcviku a operačních akceschopností ozbrojených sil. Na jejich bedrech leží výzbrojní i technické zabezpečení armádní techniky i materiálu. Výjimkou v zabezpečování ozbrojených sil materiálem, prostředky a službami nejsou ani přepravy na strategické vzdálenosti. Z toho plynou požadavky na odbornost, materiální i technické vybavení. S novou moderní technikou přicházejí výzvy v podobě zabezpečení oprav, náhradních dílů nebo třeba nových diagnostických technologií. Jaké výzvy čekají logistiku, se ptáme jejího ředitele plukovníka gšt. Jaroslava Jirů.

Kulaté výročí Armády České republiky (AČR) slaví i armádní logistika. Jaký kus cesty za těch 30 let ušla?

Samozřejmě že obrovský. Ať už se jedná o pořízování majetku a služeb nebo rozvoj informačního systému logistiky nebo aplikace ISL. Před třiceti lety tento systém neexistoval a neexistovaly ani jeho subsystemy. Přešli jsme z papíru do elektronické podoby a systém se propojil s elektronickým účetnictvím. Zlepšil se tak proces evidence a sledování majetku, katalogizace a kontroly.

Veškeré oblasti logistiky tak doznaly velký posun a i nadále má logistika velký potenciál k rozvíjení svých schopností za využití současných moderních technologií. Tento rozvoj a možnosti logistiky jsou však podmíněny výší finančních zdrojů vyčleněných pro tuto oblast. Stále jsme na začátku obměny velkého počtu materiálu, který je zastaralý a nevyhovuje standardům NATO. Logistika začala především v posledních třech letech plnit svůj programový plán na doplnění a výměny techniky ve větších počtech.

Uvedl bych například obměnu UAZ a Land Rover Defender za vozidla Toyota Hilux nebo nákup těžkých terénních nákladních vozidel na podvozku T-815 řady 7, dále pak útočných pušek CZ BREN 2 a ručních zbraní CZ Phantom a v neposlední řadě nových pistolí P-10 C.

Jenom v uplynulých třech letech, na základě kupních smluv a rámcových dohod, byl převzat majetek (výzbroj, výstroj nebo technika) za více než 25 miliard Kč pro jednotlivé složky resortu MO ČR.

Veškeré tyto projekty se musí vzájemně sladit. Máme v modernizaci jasno?

Jak říká slogan strategické komunikace na sociálních sítích: „Víme, co chceme.“

Agentura logistiky je výkonným prvkem sekce logistiky MO, v jejíž gesci je strategické plánování. Odborně se podílí na rozpracování jednotlivých akvizičních projektů souvisejících s modernizací AČR především formou analýz, průzkumu trhu nebo zpracováním odborných specifikací požadovaných komodit.

Logistická podpora je nedílnou součástí každého strategického projektu. Ať už se jedná o pořízení Pandurů nebo radarového systému MADR. Za zmínku také stojí nákup protivzdušného raketového systému SHORAD, tanků Leopard, bojových vozidel TITUS a v neposlední řadě také pořízované pásové bojové vozidlo pěchoty (CV90). V každém výše zmíněném projektu byly nedílnou součástí logistické požadavky na zabezpečení efektivního a spolehlivého provozu, tedy servis, pořízení zásob náhradních dílů nebo odborné školení personálu.

V oblasti ručních zbraní se nám daří plnit projekt kompletního přezbrojení bojových jednotek na nové typy pistolí P-10 C a útočných pušek CZ BREN 2. Toto přezbrojení neznámá, že by starší zbraně CZ BREN 1 a pistole CZ Phantom byly vyřazeny. Budou v rámci resortu MO předány aktivní záloze nebo využity u jiných jednotek AČR.

Aby voják mohl plnit své úkoly, musí také kvalitně jíst. Prostřednictvím akvizičního pracoviště jsme již v minulém roce zahájili pořízování nově vyvinutých balených potravinových

dávek pro přímé zabezpečení vojáka při činnostech v polních podmínkách, které zvyšují standard kvality potravin a nutričních požadavků na vyváženou stravu.

V tomto roce je také dokončován za přispění příslušníků naší výstrojní služby vývoj nového polního stejnokroje v novém maskovacím designu. Nový stejnokroj je ušit z nových materiálů, které jsou uživatelsky přívětivější, s širším spektrem použití v různých klimatických podmínkách.

Vaši pracovníci jsou vždy u předání nové techniky. Loni to byly velké počty, že?

Ano, minulý rok byl významným mezníkem. Zvýšené počty přebírané výzbroje a techniky vychází z potřeb zrychlené modernizace AČR, jsou v souladu s koncepcí výstavby AČR a také s koncepcí rozvoje logistiky. Jak jsem se již zmínil, jednalo se o techniku přepravní, podpůrnou, ale i bojovou.

Oproti předchozím rokům jsme zabezpečili převzetí více než tisíce kusů kolové techniky od různých dodavatelů. To je dvakrát více než v předcházejícím období. S rostoucím počtem modernizačních projektů se samozřejmě zvyšují i nároky na personál a na kvalitu přebírané vojenské techniky a materiálu.

A plány do budoucna?

Prioritou logistiky je naplňování programu na udržení a rozvoj schopností logistické podpory a samotná reprodukce majetku. Do roku 2027 bychom rádi pro jednotky a útvary AČR pořídili další Toyoty Hilux, těžké nákladní automobily, hákové nakladače kontejnerů,



Testování materiálu v laboratoři

přivěšy za T-815 a přepravníky KNT ISO 1C. Pro nově pořizovanou bojovou techniku nové tahače s návěsovými přepravníky. Oblast týlového zabezpečení plánujeme posílit o plniče pohonných hmot a maziv (PHM) letecké i kolové techniky, polní kuchyně a cisterny pro vojenské hasičské jednotky. Technickou oblast pak o jeřábové a vyprošťovací automobily spolu s dílenskými prostředky různých typů, soupravy náradí nebo vysokozdvizné vozíky. V rámci akvizičního procesu nesmíme také zapomenout na náhradní díly pro pořizovanou výzbroj a techniku s důrazem na stabilitu dodávek. Praxe ukázala, že experimenty s prototypy se ne vždy vyplácí. Potvrzuje se, že jednotná platforma nastavená u vozidel VN3-G (vojenský těžký nákladní terénní automobil) v koncepci logistiky je správným směrem. Potřebné náhradní díly budou shodné pro celou flotilu vojenských vozidel na podvozku T-815-7. Tedy ekonomicky i logisticky výhodnější.

Výčet techniky, kterou bychom potřebovali, by mohl být mnohem delší, ale je třeba mít na paměti limity finančních prostředků a v neposlední řadě také složitost akvizičních procesů při dodržení platné legislativy.

Pořizování neoddělitelně souvisí s provozem a opravami.

V AČR postupně dochází k obměně vojenské techniky. Součástí jejího provozu po celou dobu životního cyklu je i stanovená údržba a řešení vzniklých oprav.

V oblastech elektroniky, automatizace a bezdrátových technologií dochází k výraznému technologickému posunu. Moderní technologie se samozřejmě odráží i ve vojenství a v její implementaci do nově pořizované a zaváděné vojenské techniky nebo do dílenského vybavení či požadavků na odbornou úroveň personálu.

Jedná se zejména o diagnostické, kontrolní a měřicí přístroje pro údržbu a opravy optických

a optoelektronických přístrojů, které jsou součástí bojových vozidel Pandur II, LOV Iveco, ale i nově pořizovaných děl CAESAR nebo protiletadlového kompletu SHORAD. Ale nejedná se pouze o velké systémy. Jde i o technologicky pokročilé kontrolní přístroje pro různé typy dálkoměrů, laserových zaměřovačů a přístrojů nočního vidění pro nové ruční zbraně, o vybavení pro diagnostiku a opravy závad v oblasti IT, kterými jsou současná moderní vozidla jako například TITUS, CV90 nebo LOV Iveco vybavena.

Vedle diagnostiky musí existovat i systém údržby a oprav podvozkových částí vozidel k podpoře životního cyklu, s důrazem na pravidelné provádění technické údržby u jednotek útvarů a zařízení AČR dle schválených postupů dodavatele, na které musí být obsluha kvalifikována a řádně vyškolená.

Jak se taková kvalifikace získává a udržuje?

Odpovídající kvalifikace je předpokladem pro získání a rozvoj schopností jedince

k provádění údržby a oprav na vojenské technice a měla by být základním kritériem již při výběru personálu. K získání a udržení těchto schopností slouží speciální kurzy a pravidelná odborná školení specialistů logistiky organizovaná u Velitelství výcviku – Vojenské akademie Vyškov nebo samotnými útvary a zařízeními AČR.

V rámci pořizování nové vojenské techniky jsou již požadavky na dosažení potřebné úrovně personálu implementovány do kupních smluv nebo rámcových dohod pro provádění komplexní servisní podpory na danou techniku. Ke zvyšování získané odbornosti dochází až praxí při provádění předepsaných prací na provozované technice.

Rostou i nároky na podmínky a kapacity skladování?

Požadavky samozřejmě rostou, proto plánujeme výstavbu nových skladových kapacit pro potřeby výstrojní služby, příkladem je skladovací hala v Olomouci-Bystrovanech, výstavba centrálního skladu maziv v Jaroměři nebo výstavba muničních skladů s vysokými požadavky na skladování munice a řízených střel pro moderní a vyspělé vojenské systémy. Současně již čtvrtým rokem probíhá optimalizace zásob, která má za cíl vyřadit nadpočetný neupotřebitelný majetek i náhradní díly a vytvořit u logistických center skladovací prostory pro nově pořízený majetek. Úkolem logistiky je tak zpracovat potřebnou dokumentaci pro co nejrychlejší a neefektivnější odprodej tohoto majetku.

Například v roce 2021 bylo odprodáno 17 000 položek v hodnotě 520 mil. Kč, v roce 2022 to bylo 19 600 položek v hodnotě 370 mil. Kč.

Jak se vlastně agentura podílí na hospodaření s majetkem během jeho životního cyklu?

Agentura logistiky zodpovídá za přípravu, organizaci a realizaci všestranného logistického zabezpečení a jako taková vstupuje do procesu životního cyklu od samého počátku, tedy



K útvarům míří nové pistole P-10 C.

v okamžiku pořízení a stanovení potřeb na danou komoditu majetku.

Po následné akvizici majetku pracovníci agentury zabezpečí jeho vyfakturování, katalogizaci, převzetí od dodavatele, zaúčtování a v neposlední řadě předání vojskům k užívání.

Tím ale jejich role nekončí. Dále se starají o bezproblémové užívání majetku zabezpečením oprav, speciální údržbou, kalibrací, revizí a skladováním centrálních zásob u svých center. A v neposlední řadě zajišťují pro AČR likvidaci majetku nebo jeho vyřazení po skončení jeho předepsané životnosti.

Vraťme se k pořízování majetku. Jak je do něj agentura zapojena?

Naši pracovníci jsou podle odbornosti součástí integrovaných pracovních týmů. Jejich úkoly se odvíjí od požadavků na modernizační projekty. Jako příklad mohou uvést dělo NATO, které má být náhradou samohybných houfnic DANA ráže 152 mm. Díky tomu se sjednotí ráže NATO 155 mm, zvýší se dostřel a rych-



Upevňování kontejneru

lost palby a efektivity dělostřelectva. Důležitý je také pracovní tým SHORAD, který pracuje na pořízení prostředků protivzdušné obrany k zajištění funkční a efektivní ochrany vzdušného prostoru ČR.

Dalším projektem, na kterém se podílíme, je vrtulníková platforma H1, která nahradí vrtulníky Mi-35/24V. Spolupracujeme i na nákupu a zabezpečení životního cyklu u radiolokátoru MADR či systému řízení letového provozu LETVIS. Dlouhodobě spolupracujeme na jednotném zabezpečení podpůrných služeb pro řízení letového provozu, počínaje plánováním letů i prostorů pro létání, přes komunikační, navigační a přehledové služby, až po letová ověřování technických prostředků.

V oblasti výstrojní služby jsme úzce zapojeni ve stálém integrovaném pracovním týmu, který se zabývá inovací výstroje, novými trendy a přípravou modernizace výstrojních součástí.

A pak je tu také komise pro aktualizaci sortimentu PHM, která se soustředí na zavádění nových druhů pohonných hmot a maziv do

užívání v resortu MO a případné hledání náhrad již nevyroběných produktů.

Spolupracujete podobným způsobem i na mezinárodní úrovni?

Aktivní spolupráce existuje v pracovních skupinách či týmech, které se soustřeďují na provoz a údržbu stávající provozované techniky (např. PUG – Pandur User Group, DUG – Dingo User Group, PUWG – Protektor User Working Group). Tyto pracovní skupiny sdílejí vlastní zkušenosti a poznatky při diagnostice a odstraňování závad, pořizování náhradních dílů a služeb souvisejících se zabezpečením jejich bezproblémového provozu.

Dále mohou zmínit standardizační skupiny NATO pro PHM – PHEWG (Petroleum Handling Equipment Working Group) a NFLWG (NATO Fuels and Lubricants Working Group) a skupiny pro řešení a pořizování balistické ochrany jednotlivce DESUG (Dismounted Soldier Equipment User Group).

Když jsme u zahraniční spolupráce, promítla se do činnosti Agentury logistiky válka na Ukrajině?

Ano, čtyřnásobně narostl počet přesunů aliančních vojsk přes ČR, jež jsou spojeny s upevňováním severovýchodního a jihovýchodního křídla Aliance a výstavbou a zabezpečením mezinárodních bojových uskupení v zemích „dotyku“.

Realizace materiální podpory Ukrajiny potvrdila profesionalitu příslušníků logistiky AČR a získané zkušenosti z logistického zabezpečení zahraničních operací a zároveň poukázala na oblasti, které je nutné dále intenzivně rozvíjet. Reálný konflikt potvrzuje nutnost disponovat silným logistickým zabezpečením pro podporu jednotek v operacích.

Agentura logistiky je také klíčovým realizátorem a organizátorem poskytování služeb HNS (Host Nation Support – zabezpečení hostitelským státem) vojskům OSN, NATO a EU a vytváření dostatečných kapacit pro přijetí, soustředění, sjednocení a následné vyslání vojsk do prostoru operace (proces RSOM – Reception, Staging and Onward Movement).

Jakou roli v tom plní prapor podpory nasaditelných sil?

Prapor podpory nasaditelných sil je budován na základě potřeb plynoucích nejenom z přijatých CT (Capability Target), ale rovněž z geografické polohy ČR. Geografická poloha naší zemi předurčuje do role tranzitního státu a z něj plynoucích úkolů v oblasti poskytování HNS ve prospěch NATO.

Prapor je schopen plnit široké spektrum úkolů zahrnující kompletní RLS (Real Life Support), tj. ubytování, stravování, doplnění pohonných hmot, drobné opravy a odtah s vyproštěním,



Vojákyňě praporu podpory nasaditelných sil a příslušník AZ

manipulace s kontejnerizovaným, paletizovaným a volně loženým materiálem.

Dalšími budovanými schopnostmi jsou řízení a koordinace pozemních přesunů a také činnost v námořních přístavech a na letištích prostřednictvím MCT (Movement Control Team).

Jaké výzvy vás čekají do budoucna?

S pořizováním moderní výzbroje a techniky souvisí vysoké požadavky nejen na odbornost specialistů logistiky, ale i na jejich jazykovou připravenost. K tomu ředitel sekce logistiky MO zahájil proces tvorby „Talent managementu“ v logistice AČR, jehož cílem je právě dlouhodobá a cílená příprava specialistů nejen z hlediska odbornosti, ale i z hlediska zvyšování jazykové připravenosti.

V oblasti akviziční podpory je největší výzvou pořizování majetku a služeb v kontextu rostoucích obranných výdajů, které v následujícím období dosáhnou 2 % HDP.

To se dotkne at přímo nebo nepřímo akvizičního procesu realizovaného odborem akvizice ve struktuře naší agentury. Tento prvek musíme doplnit, popř. posílit potřebným personálem v jednotlivých odbornostech tak, aby byly uspokojovány věcné potřeby armády a celého resortu obrany v reálném čase. Také je nutné efektivně pokračovat v zabezpečení, evidenci a katalogizaci zásob munice a majetku.

A jak už bylo řečeno, Agentura logistiky je klíčovým poskytovatelem služeb HNS spojeneckým vojskům. K tomu se váže rozvíjení a plnění závazků logistiky AČR směrem k Alianci, především v zajištění požadované infrastruktury a kapacit pro HNS. V této souvislosti pokračujeme ve výstavbě praporu podpory nasaditelných sil Rakovník s důrazem na doplnění personálu a výzbroje na tabulky počtů.

Text: kpt. Jakub Moravec,
foto: archiv Agentury logistiky,
kpt. Jakub Moravec, VeKySIO

HLÁSÍME Z PORTUGALSKA:

LESSONS LEARNED!

„...obě kontrolky zhasly – palivoměr suma 2 400 litrů – levá nádrž tisíc, pravá nádrž tisíc – spotřebka,“ odříkává palubní technik jako básničku před tabulí. „...zelené – žluté – červené: svítí, a bliká: jednou C 100, dvakrát vibrace...“ Později se dozvím, že se tomu ve vrtulníkářské hantýrce opravdu říká „básnička“ a že se vlastně jako před tabulí také odříkává. „Nesmíš u toho přemýšlet, jak začneš přemýšlet, zasekneš se.“ Ruce mu jako varhaníkovi hrají na nejsložitější hudební nástroj, jaký si dokážete představit. Prsty pravé se ještě dotýkají jednoho přístroje, zatímco levá už se natahuje po jiném. Posádky tří českých Mi-171ŠM na cvičení Hot Blade 2023 v dalekém Portugalsku si sladily noty s vrtulníkáři sedmi dalších evropských armád.



Slaďování je to, okolo čeho se tu všechno točilo. Do cvičení se zapojilo dohromady 25 kusů letecké techniky, v tom podzvuková i nadzvuková letadla a sedm různých typů vrtulníků západní i východní proveniencí, od velkého Merlina po drobné Twin Huey.

Kromě našich a domácích Portugalců tu byli s technikou Slováci, Rakušané, Švýcaři, Belgičané a k tomu zástupci Nizozemska a Slovinska, dohromady 750 lidí: ve vrtulnicích létá víc lidí než v letadlech a ještě o poznání více je zajišťuje ze země. Je to o týmové práci od začátku do konce.

Týmová práce se samozřejmě týkala osádek jednotlivých vrtulníků i národních týmů, ale to hlavní, kvůli čemu se tu všichni slétli, byla vzájemná spolupráce různých armád.

Z výcvikových důvodů jsou do denních misí zapojovány všechny státy účastníci se s technikou, třebaže na některé mise by stačil i menší počet strojů. Česko vyslalo 4,5 posádky, ze tří vrtulníků šly do vzduchu každý den dva, posádky se u strojů střídaly.

Hukot, řinčení, rytmické pískání. Trup se houpe asi jako upoutaná loď. Pak se k vedru přidá horko jdoucí od motoru a pach leteckého petroleje. Každý bojový prostředek má svůj charakteristický pach. Pohupování zesílí. Naproti sedící voják mi podává špunty, žluté marshmallows. „Cucat 20 minut před odletem!“ směje se soused. Rampa se zvedá. Hukot rotorů teď doléhá zvenčí, zvuky zevnitř naopak zesílí a přidá se k nim jemné pocinkávání. I pachy se změní.

„Kolik času zabere naplánování letové činnosti?“ zeptal jsem se jednoho z našich palubních techniků.

„Hrozně, hrozně moc. Ono se to nezdá, ale plánování dvouhodinové mise, i nějaké jednodušší, zabere den až jeden a půl dne čistého času. V malém by se to dalo zvládnout i za pár hodin, ale v tolika lidech, při tolika národnostech a s tolika typy techniky to opravdu zabere tolik.“

Každá země provádí plánování podle svých postupů, které se více či méně liší od postupů ostatních zemí, resp. vrtulnicových jednotek. Pod záštitou EDA tu proto trénovaly společný standardizovaný postup. Standardizace byla hlavním slovem zastřešujícím aktivity na Hot Blade 2023.

Účastníkům cvičení pomáhal mezinárodní tým mentorů působících pod Evropskou obrannou agenturou (EDA – European Defense



Agency). Jsou to lidé, kteří prošli kurzem pro taktické instruktory vrtulníků. Kurz má několik stupňů: bronzový, stříbrný a zlatý. Bronzovou úroveň získalo už několik českých instruktorů a jeden, který byl na cvičení rovněž přítomen, dosáhl dokonce na stříbrnou.

Mentori jsou tu proto, že zdaleka ne všichni účastníci se v praxi setkali se systémem plánování operací COMAO (Composite Air Operations), tedy operací, kdy společně působí větší množství různých typů vrtulníků, případně letadel.

„Četli standardní operační postupy (SOP – Standard Operating Procedures), které zpracovává tým instruktorů spadajících pod EDA, ale nikdy je prakticky neprováděli,“ vysvětlil jeden z českých mentorů. „Občas proto potřebují v něčem poradit. Anebo třeba pomoci pohnout se z mrtvého bodu. Jako: Hele, tady už se dlouho zabýváte jednou věcí, klidně pojedte dál. A to, u čeho teď váháte, třeba vzejde z dalšího postupu.“

Na otázku o jazykové vybavenosti českých cvičících rozhodně odmítl, že by nějak zůstávali. „Všichni se umí nějakým způsobem dorozumět a být platným členem společných týmů.“

Úkoly, k nimž plánování u českých cvičících směřovalo, se týkaly zabezpečení pro pozemní síly, zejména přepravy, zasazování a vyzvednutí pozemních jednotek portugalských speciálních sil, zasazení předsunutých leteckých návodčích na jejich pozice a následné vyzvednutí, dále úkoly jako CASEVAC (Casualty Evacuation) a PR (Personnel Recovery).

Jednou z forem zasazování bylo tzv. rychlé lano (fast rope).

Trénovala se slétanost nadnárodních vrtulnicových jednotek, které při tom spolupracovaly s podpůrným letectvem včetně nadzvukového a letounem P-3C Orion, který se používal jako průzkumný.

Palubní střelec, robot s tělem člověka, složil ruce volně mezi chrániči kolen. Pak dá palec nahoru, klekne si a vzdušným kočárem zahoupe vlna. Pod námi se posunuje stojánka, hluk motorů připomíná traktor, chybí ale jeho otřásání. Vrtulník nás veze podivuhodně jemně, přibřžďuje, zhoupne se, znovu přidá. Opřený zády o stěnu cítím vibrace hlavního rotoru.

„Řešíme překážky, se kterými se doma nesetkáme,“ říká mentor. Sedíme u jídelního stolu v hangáru upraveném na obří kantýnu. Vysvětluje podrobnosti „eďáčkových“ vrtulnicových SOP neboli „esoupiček“, na kterých se



EVROPSKÁ OBRANNÁ AGENTURA (EDA)

Zřízena byla rozhodnutím Rady ministrů EU v roce 2004 a má tři hlavní úkoly:

- podporovat rozvoj obranných schopností a vojenské spolupráce mezi členskými státy EU;
- stimulovat obranný výzkum a technologie a posilovat evropský obranný průmysl;
- fungovat jako vojenské rozhraní pro agenty EU.

neustále průběžně pracuje. „Je to dost živý dokument. V NATO se pracuje s dokumentem ATP 49, kde je proces schvalování takový, že update je na několik let. My jsme trošičku flexibilnější, update máme každý rok. Ale snažíme se být co nejvíc sladění s naťáckým standardem. Evropská obrana i NATO jsou jako skládačka.“

Podobná cvičení nám pomáhají nezůstat na místě. Bez setkávání se a výměny zkušeností bychom v taktickém létání nebyli schopni plně využít ani možností, které nám dává vlastní technika. A nemuseli bychom být schopni být v taktice lepší než potenciální protivník.

Navíc s postupným přechodem na západní vrtulníky se přirozeně budou muset přizpůsobit i naše národní operační postupy. Společná cvičení nám přechod maximálně usnadní.

V klidné chvíli u oběda se řeč vrací k NATO. „Neexistuje nějaké NATO – NATO jsme my,“ říká vedoucí českých cvičících na Hot Blade 2023. „Můžeme se účastnit a nemusíme, je to jen na nás.“ Jak mluví, otrhává prsty hroznové víno. „NATO je jako tohle víno. Každá země je kulička. Když se otrhají všechny, co zbyde?“ Za Varšavské smlouvy byla vrtulníková taktika víceméně ve stylu „létám, abych odlétal“. Od vstupu do NATO se učíme přemýšlet dopředu. Na cvičeních EDA následuje po každém operačním letu debriefing. Hledají se chyby, ale ne viníci. Chyba je součástí učení: „Lesson identified, lesson learned.“



rovná se voják, o kterého je postaráno. Už v půlce ledna odjeli na leteckou základnu 11 v Portugalsku logista, pilot a technický zabezpečovací tým, aby získali představu hostitelů o budoucím cvičení a aplikovali ji na naše podmínky.

Hostitelům se pak zaslaly požadavky naší strany a následovala odpověď, v jaké kapacitě, resp. v jakém množství jsou schopni vyhovět. „Třeba kávu pilot na létání chce a potřebuje. My jsme zvyklí vařit si kávu sami, tak si vezeme vlastní kávovar, je to i lepší, abychom

to příště dělat lépe.“ I v logistice jsou „lessons learned“.

„Věděla jsem, že jedeme do teplých krajů, vezli jsme dvě ledničky. Lessons learned: příště bych vzala čtyři.“

Přiložím hlavu ke kovové stěně, trupem zní vzdálené píšťaly: tydý-tydydy tydý táá, tydý-tydydy tydý táá... Pod námi jen sem tam strom a sluncem sežehlá tráva. Osamělá salaš s opuštěnou cisternou. Vrtulník se tiskne k svahům mělkého kaňonu tu levou, hned zas pravou stranou. Jdem o trochu výš, silnice poskakuje přes kopečky k vesničce s kostelíkem, my těsně podle skalnatého hřbetu, vyskočí anténa a výškový bod, další a další skály v červenožlutém jilu a křovinaté maccii, kde ani ovce nenapaseš.

Ostatní by na cvičení nebyli bez pilotů, piloti by tam nebyli bez ostatních. Pilot a druhý pilot vrtulník nejen řídí a při letu komunikují s ostatními letouny i základnou, ale podílejí se samozřejmě i na plánování. Musí přitom brát v potaz výkonové a ostatní parametry svých a jiných vrtulníků.

V kabině je za letu doplňuje palubní technik. Stará se o systémy, kterými vrtulník disponuje, včetně systémů pasivní a aktivní ochrany. Dál má na starosti rozložení nákladu na palubě, podílí se na letovodských výpočtech a při letu může pilotům například pomáhat s navigací, rozhlížet se a upozorňovat na nenadálé skutečnosti.

Za kabinou sedí palubní střelec. Při předletové přípravě kontroluje nejen zbraně, ale i další vybavení, jako třeba „rychlé lano“, po kterém se spouští pozemní výsadek. Na Hot Blade byla mezi nimi i jedna žena.

Palubní střelec se také stará o převážené osoby. Na zemi působí inženýrská letecká služba neboli pozemní technici. Jejich úkolem je připravovat vrtulník na let v rámci předletové, meziletové a poletové přípravy. Na Hot Blade 2023 jich bylo dohromady patnáct, a to

Unikátní přelet

Pro české vrtulníkáře se jednalo o jeden z nejdelších přeletů vlastními silami v naší letecké historii. Dlouhý byl přibližně 2 500 km a uskutečněn byl v pouhých dvou dnech, s jednou přestávkou na přespaní ve francouzském Perpignanu. Proběhl bez závad a všechny tři vrtulníky byly po přeletu schopny operačního nasazení.

Mentofi přitom využívají moderní manažerské metody, jako je brainstorming. Debriefingy probíhají vždy pod vedením jedné z účastnicích zemí včetně Čechů.

A jdeme nahoru! A vpřed! Zadek dřív, táhlý obrat – a už je všechno šikmo: ovečky, vinice, autobus i olivovníky kloužou dolů k obzoru. Suneme se v té výšce, ze které auta vypadají jako angličáky. Všichni zírají do kulatých okének. Rotor přidá obrátky. Stroj pulzuje agresivitou, jako „ř“ v hrdle ve slovech „řvát“, „řítit se“ a „vpřed“.

Pro představu, česká účast na cvičení se připravovala několik měsíců. Spokojený voják

nebyli závislí na místních zdrojích,“ říká česká logistka, která vojákům doporučila i vzít si vlastní hrnečky.

Když jsme na základně 11 potkali cyklistu, většinou nás zdravil: „Ahoj!“ Základna je velmi rozlehlá a Češi se z dřívějšíka naučili, že jízdni kolo nabízí velmi efektivní způsob přesunu. Nemusíte hledat parkoviště, dojedete s ním až k vrtulníku. „Mám i koloběžku,“ pousmála se logistka.

Logistika je týmová práce par excellence, závislá je na úzké spolupráci a vzájemné komunikaci. Místní prý byli vstřícní a byli rádi, když je někdo upozornil, že je potřeba něco opravit. „Protože je to cvičení. Cvičení je od slova cvičit, takže my se na cvičení společně učíme, jak



ve čtyřech specializacích: motor a drak, elektrické a speciální vybavení, radiotechnické vybavení a letecká výzbroj. Protože v Portugalsku panuje vyšší teplota než u nás a větší rozdíly mezi noční a denní teplotou, přivezli s sebou odborníka pro seřizování motorů, kdyby docházelo ke kolísání parametrů na motoru.

Součástí jejich týmu byla takzvaná skupina objektivní kontroly (SOK), jejímž úkolem je vyhodnocování určitých parametrů vrtulníků. Letící vrtulník je nesmírně vyvážená soustava a záleží na tom, aby zůstala vyvážená. Specialista objektivní kontroly má primárně za úkol stahovat data z černé skříňky a vyhodnocovat je, a pokud byly některé z parametrů letu porušeny, musí je objektivně posoudit a upozornit na to piloty, potažmo bezpečnostního specialistu, který má na starosti bezpečnost letu.

Během letu se zhruba každou půlminutu načítá a programem zpracovává na 300 různých dat. Po každém přistání, resp. vypnutí systému se data stahují do počítače a kontrolují se. Na základě tohoto vyhodnocení může specialista SOK určit, zda nějaký systém selhává nebo může selhávat, a předat to hlavnímu inženýrovi, který řeší závadu. Díky tomu lze předcházet závadám dřív, než nastanou.

Sekundárně se specialista SOK stará i o osobní výstroj, jako jsou helmy, headsety, brýle pro noční vidění či letecké vesty.



Zavrtáváme se mezi kopce, z nichž se najednou vynoří hrad a kolem něj městečko zajaté dodnes hradbami. Sledujeme řeku. Ze běhu na běh přebíhá náš stín a odtud to vypadá, že to on plaší kachny na vodě a na útesech. A do toho refrén těch vrtulníkových varhan. Když burácíme nízko, rozbíjíme ozvěnu o stěny skal. Stín rotoru se rytmicky míhá na obrubách okének.

Vrtulník se stal v moderních operacích krizového řízení klíčovým prvkem. Ačkoli evropské státy disponují velkým množstvím vrtulníků, nasazení v Afghánistánu ukázalo, že existují velké mezery v taktickém výcviku a interoperabilitě.

Podílely se na tom nedostatečný výcvik posádek, nedostatek technického vybavení či potíže s logistickou podporou.

EDA začala podporovat společný přístup k letům v prostředí, které bylo pro mnohé nové a náročné. V návaznosti na to rozjela v roce 2009 komplex programů vrtulníkového výcviku, který zahrnoval:

- program vrtulníkových cvičení (Helicopter Exercise Programme – HEP), obsahující i plánovací kurzy COMAO a kurzy elektronického boje,
- kurz vrtulníkové taktiky (Helicopter Tactics Course – HTC),
- kurzy pro taktické instruktory vrtulníků (Helicopter Tactics Instructor Course – HTIC),
- mnohonárodní výcvikové vrtulníkové středisko (The Multinational Helicopter Training Centre – MHTC).

Pablo Romera, španělský vrtulníkový pilot a aktuálně manažer všech výše uvedených programů EDA, který byl hlavním mentorem na Hot Blade 2023, nám k tomu řekl: „Vše zaměřujeme na výcvik. Ne na pilotáž – zaměřujeme se na posádky. Pro mise používáme reálné válečné scénáře. Děláme i kurzy se simulátorem, v řízeném prostředí, takže se

Raci a čápi

Portugalsko je plné čápů. S oblibou hnízdí na stožárech vysokého napětí, což můžete vidět i podél dálnic, a hnízdí i na letecké základně 11. Podobně jako naše vojenské prostory poskytuje i tato základna útočiště nejružnějším živočichům, jinde vzácným. Protéká tudy potůček, kde žijí raci. A běžně můžete vidět čápa, jak si k potůčku zalétá na svačinku.

posádky postupně učí zlepšovat své schopnosti, aby úspěšně obstály ve výzvách moderního válčení.“

Rok 2023 je přechodným obdobím, během něhož EDA předá správu uvedených programů osamostatněnému středisku MHTC se sídlem na portugalské letecké základně Sintra. To v červenci právě zahájilo provoz. EDA bude středisko podporovat, dokud nedosáhne plných operačních schopností, což se očekává do konce roku 2025.

„EDA není vzdělávací agentura,“ říká k tomu Romera, „je to agentura, která hledá mezery ve schopnostech členských států a iniciuje programy, které je mají vyřešit. A později někoho, kdo tyto programy převezme a pokračuje v nich.“

Už se po nás natahuje betonová dráha. Stroj se oklepe a srovná, a že dosedne, vlastně ani nepocítíš. Hlavou ti běží pozpátku film o vzletu a ty lituješ, že ta báječná jízda skončila. A už je aspoň trochu chápeš. Už chápeš, že stačí říct „vrtulník“ a oni spustí. Pro ně je to to nejkrásnější, o čem můžou mluvit. ...dvakrát generátor – vibrace: dvě žluté svítí, červené blikají – teploty ukazují maximální hodnoty. Safír: na start – kom jedna, dva zapnuto – inverter: vypnut,“ slovička z jejich slabikáře...

Text a foto: Filip Tesář